

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 343.98(477)(049.32)

Коновалова В. О. – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, м. Київ

Концептуальні засади становлення та розвитку криміналістики в Україні

Рец. на кн.: Юсупов В. В. Криміналістика в Україні у XX–XXI століттях : монографія / В. В. Юсупов. – Київ : ФОП Маслаков, 2018. – 556 с.

Нині в Україні відбувається реформування низки видів правових відносин. Видозміни зумовили формування нових принципів, положень і процедур розкриття, розслідування й запобігання злочинам, їх судового розгляду. З огляду на циклічність історичних процесів, дедалі актуальнішим є вивчення попереднього досвіду здійснення цих процесів як у нашій державі, так й в інших, норми регулювання суспільного життя в яких можна вважати орієнтиром очікуваних результатів українських реформ. Безумовно, ці процеси позначилися на криміналістиці як практичній діяльності з протидії злочинності та галузі наукового знання.

У сучасних умовах значущими стають дослідження стану криміналістики як практичної діяльності й науки, прогнозування шляхів її подальшого розвитку. Зазначене актуалізує вивчення історії її виникнення та генези.

Наукова література поступово збагачується виданнями, що висвітлюють засади діяльності органів, які протидіяли злочинності в різні історичні періоди, у яких досліджено постаті відомих криміналістів, опубліковано відомості про маловідомих діячів-правоохоронців, проаналізовано етапи формування окремих наук кримінально-правового циклу. До таких наукових праць належить і монографія В. В. Юсупова «Криміналістика в Україні»

у ХХ–ХХІ століттях». У ній поглиблено й усебічно проаналізовано процеси виникнення і становлення криміналістики в Україні, запропоновано шляхи вирішення низки проблемних питань, що мають наукове та практичне значення, з-поміж яких напрями подальшого розвитку криміналістичної науки.

Рецензована праця є фундаментальним науковим дослідженням, результатом плідного творчого пошуку автора. Розроблені наукові положення можна використовувати для здійснення галузевих досліджень, формування методологічних засад загальної теорії криміналістики. В освітньому процесі їх можуть застосовувати викладачі, здобувачі ступенів вищої освіти, а також працівники судових і правоохоронних органів під час розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень.

З наукової позиції праця змістовна й обґрунтована, матеріали викладено послідовно, доступно. Робота логічно структурована, що сприяло досягненню поставленої мети.

Автор монографії опрацював значний обсяг наукових праць, архівних джерел і нормативно-правових актів, аналіз яких надав можливість сформулювати відповідні висновки, що забезпечило їх достатню аргументованість та достовірність. Зазначене є свідченням досконалого вивчення та розуміння автором досліджуваної проблематики, усвідомлення її важливості, необхідності оптимального вирішення в науковій і практичній площинах.

Особливість роботи полягає в усебічному підході автора, що охоплює ґрунтовний аналіз процесів становлення криміналістичних знань, значної кількості наукових джерел, зокрема історіографічних, стану правозастосовної практики в різні періоди, формування теоретичних і практичних висновків.

Комплексно досліджено функціонування криміналістичних установ системи юстиції України наприкінці ХІХ – протягом ХХ століття. Увагу акцентовано на заснуванні 1913 року Київського та Одеського кабінетів науково-судової експертизи, що слід вважати початком діяльності державних судово-експертних закладів на теренах нашої держави.

Під час висвітлення історії експертно-криміналістичних підрозділів МВС України досліджено роботу довідково-реєстраційних бюро органів поліції Російської імперії, сискних відділень з антропометричними та дактилоскопічними бюро,

кабінетів судової експертизи підрозділів карного розшуку, науково-технічної служби в структурі Народного комісаріату внутрішніх справ, МВС, Міністерства охорони громадського порядку тощо. Розглянуто сучасну структуру й напрями діяльності Експертної служби МВС України.

Використання системного підходу в дослідженні становлення криміналістики надало можливість проаналізувати розвиток експертних закладів системи охорони здоров'я, історію діяльності українських бюро судово-медичної експертизи. Висвітлено етапи становлення криміналістики в навчальних закладах і науково-дослідних установах, а також особливості поширення криміналістичних знань у криміналістичних виданнях і під час наукових заходів.

Комплексне використання наукової методології забезпечило здійснення обґрунтованої періодизації розвитку криміналістичних знань в Україні, яку запропоновано в монографії. Критеріями поділу обрано найважливіші напрями, течії й тенденції становлення криміналістики, виявлення закономірних криміналістичних подій і процесів, що ознаменували якісно нове наповнення науки.

У рецензованій роботі відображено також генезу головних категорій криміналістики – об'єкта, предмета, системи. У дослідженні проаналізовано трансформацію поглядів учених на предмет криміналістики, його місце в об'єкті вивчення цієї науки, сучасні підходи до визначення відповідної категорії; етапи становлення системи криміналістики; схарактеризовано поняття «криміналістичні знання», запропоновано авторську дефініцію.

Окреслені в монографії перспективні напрями розвитку криміналістики в Україні становлять практичний інтерес для діяльності правозастосовних органів держави. Сформульовані висновки та пропозиції можна використовувати в освітньому процесі, законотворчій діяльності, зокрема для вдосконалення інституту спеціальних знань у кримінальному провадженні й інших криміналістичних категорій.

Рецензія надійшла до редколегії 25.04.2018

Konovalova V. – *Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Chief Research Fellow of the Academician Stashis Scientific Research Institute for the Study of Crime Problems of the National Ukrainian Academy of Legal Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine*

Conceptual Bases of Formation and Development of Criminology in Ukraine

Review of the book: Yusupov V. Forensic science in Ukraine in the XX–XXI centuries : monograph / V. Yusupov. – Kyiv : FOP Maslakov, 2018. – 556 p.